

ضرورت تحقیق در سیستم‌های بهداشتی درمانی

نیره اسماعیل زاده
کارشناس اپیدمیولوژی
دانشگاه علوم پزشکی مشهد

اهداف آموزشی

امید است خوانندگان محترم پس از مطالعه مقاله:

- اهمیت پژوهش در نظام سلامت را بیان کنند.
- فرایند حل مساله را توضیح دهند.

حل مساله

در مقوله بهداشت و درمان با این مهم نیاز داریم که «پژوهش» را از انحصار دانشکده‌ها و پژوهشکده‌ها خارج کنیم تا همه کارکنان بهداشت و درمان نیز در این حیطه تبحر کسب کنند و بتوانیم از پژوهش‌ها و تجربیات علمی و عملی آن‌ها برای حل مشکلات این عرصه بهره ببریم.

با توجه به منابع اعتباری محدود در حوزه پژوهش، مدیریت کارآمد پژوهشی ایجاب می‌کند که منابع و اعتبارات به مسایل و مشکلاتی اختصاص یابند که فراگیری بیشتری داشته و خسارات و آسیب‌های

مقدمه

در جهان امروز ساختار جمعیتی، شیوه‌های زندگی، نیازهای اجتماعی و فرهنگی و نیازهای بهداشتی درمانی به‌طور مدام در حال تغییر است. برای رویارویی با تغییرات و حل مشکلات بهداشتی و درمانی باید با روش‌های علمی وارد عمل شد.

جدی‌تری را بر سلامت جامعه وارد می‌سازند. همه ما در زندگی روزمره و در فرآیند حل هر مسأله و مشکلی به دنبال راه حلی سودمندتر از نظر سرعت بیشتر (فوریت) هستیم. شناسایی عواملی که می‌تواند منجر به ایجاد مسأله شود یا همان «تحلیل مسأله»، «گردآوری داده‌ها و شناسایی علت»، مشخص کردن راه‌هایی که منجر به رفع مسأله می‌شود یا «برنامه‌ریزی حل مسأله»، به‌کارگیری ابزار و راهکارهایی که برای حل مسأله به‌کار می‌رود و در نهایت بررسی جوانب مختلف رفع مشکل (کنترل و ارزشیابی) بخش‌های مختلف فرآیند حل مسأله را تشکیل می‌دهند.

به این ترتیب ما از همان اوان کودکی بنوعی در حال تجربه کارهای پژوهشی مسأله محور هستیم. در حالی که در زندگی روزمره برای تأمین معاش، ارتباط با دیگران، برآورده کردن نیازها و... همیشه در حال تجربه و مهارت آموزی هستیم اما معمولاً نمی‌دانیم که درگیر فرآیند «حل مسأله» هستیم. در واقع برخی از ما فکر می‌کنیم «مسأله یابی و تحقیق» مقولاتی هستند که آن‌ها را درست نمی‌شناسیم. به همین دلیل اغلب در محیط‌های شغلی کمتر از این مهارت‌ها و تجربه‌هایی که در زندگی کسب کرده ایم، استفاده می‌کنیم.

اگر مهارت‌ها و دانسته‌های خود را بر اساس یک نظم، بازسازی و سازماندهی کنیم، خواهیم توانست از استعدادها و توانایی‌های ذهنی و مهارت‌های خود در شناسایی و حل مشکلات بهداشتی درمانی مردم و سازمانی که در آن کار می‌کنیم بهره بگیریم و باعث

بهبود سلامت مردم و ارتقای کیفیت خدمات بهداشتی و درمانی و پیشرفت خود و سازمان شویم. در نظر داشته باشید که مسایل در سیستم، درجات مختلفی از پیچیدگی را دارند ولی روش‌های حل مسأله در بسیاری از موارد دارای نقاط اشتراک و تشابه هستند. به طور خلاصه برای حل مسأله در یک سیستم هر کارمند بهداشتی بایستی:

- سیستم بهداشت را بشناسد.
- منبع مناسب داده‌ها برای تعیین عوامل اصلی مرتبط با مسأله را بشناسد.
- سیستم‌های محیطی مرتبط با سیستم بهداشت برای تصمیم‌گیری درباره راه‌حل‌های حل مسأله را بشناسد.
- در طی اجرای برنامه عملیاتی برای حل مسأله، فرآیند اجرا را پایش تا نقاط ضعف اجرایی را شناخته و نسبت به رفع آن اقدام کند.
- در نهایت برای ارزیابی میزان موفقیت در حل مسأله را ارزشیابی و اعلام کند.

این مراحل «پژوهش در سیستم بهداشت و درمان» است و ضرورتی اجتناب‌ناپذیر برای احیا و بقای سیستم به شمار می‌آید که کسب مهارت آن برای همه کارکنان سیستم بهداشت و درمان لازم است.

پیشنهادها

گام‌های روش تحقیق در سیستم بهداشت و درمان در زمره نیازهای آموزشی همه شاغلان در بخش بهداشت و درمان قرار داده شود.

منابع

- آبرمسون ج. ه. روش‌های تحقیق در پزشکی اجتماعی. ترجمه علی صادقی حسن آبادی. شیراز، انتشارات دانشگاه شیراز. چاپ اول ۱۳۶۳
- آصف زاده سعید و همکاران. مدیریت و برنامه‌ریزی بهداشت و درمان. جلد اول تهران. انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۶۸
- آصف زاده سعید و همکاران. ده گام پژوهش در سیستم‌های بهداشتی، مدیریت تحقیق بهداشت و درمان، انتشارات معاونت تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، چاپ دوم ۱۳۸۰
- سازمان جهانی بهداشت. تحقیق در سیستم‌های بهداشتی. ویراسته مرتضی زعیم. چاپ اول. تهران. انتشارات معاونت پژوهشی وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، ۱۳۶۹